

„Wyjazd studyjny do Portugalii w celu wymiany wiedzy z zakresu klęsk żywiołowych ze szczególnym uwzględnieniem suszy”

Broszura informacyjna, październik 2017

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 -Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Publikacja opracowana przez Krajową Radę Izb Rolniczych współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej
w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020”

Spis treści:

- 1. Opis Portugalii z uwzględnieniem rolnictwa**
- 2. Opis organizacji Federacja Rolników Portugalskich (CAP)**
- 3. Opis wizytowanych miejsc**

1. Opis Portugalii

Portugalia – państwo europejskie położone w zachodniej części Europy Południowej na południowym zachodzie Półwyspu Iberyjskiego. Jest najdalej wysuniętym na zachód państwem Europy, od północy i wschodu graniczy z Hiszpanią, a od zachodu i południa Portugalię oblewają wody Oceanu Atlantyckiego. Dodatkowo w skład Portugalii wchodzi dwa archipelagi wysp położonych na Oceanie Atlantyckim – Azory i Madera. Jest członkiem Unii Europejskiej oraz NATO.

Powierzchnia całkowita Portugalii : 92 391 km²: lądu: 91 951 km², woda: 440 km²

Największe miasta: Lizbona – 2,8 mln mieszkańców metropolii, Porto 1,8 mln mieszkańców metropolii, Braga 0,8 mln mieszkańców metropolii, Aveiro 0,5 mln mieszkańców, Coimbra 0,5 mln mieszkańców.

Na północy przeważa teren górzysty i wyżynny. Tu przebiegają pasma gór Serra do Larouco (1525 m n.p.m.), Serra do Marão (1415 m n.p.m.) i Serra da Estrela (1993 m n.p.m.). Na południu króluje krajobraz nizinno-wyżynny. Bliżej morza rozciągają się wyżyny Alentejo i Algarve. Wybrzeże w południowej części klifowe, na pozostałym terenie pokryte wydmy i la Klimat

Klimat Portugalii: Śródziemnomorski

Portugalia położona jest w strefie klimatu śródziemnomorskiego oceanicznego. Zimą występują wyraźne różnice między północą a południem kraju. Na wysuniętym najdalej na południe Algarve zdarzają się wtedy

często ciepłe, słoneczne dni, a osłonięte plaże południa pozwalają się opalać przez cały rok. Wieczory bywają chłodne, ale nie na tyle, aby zrazić turystów. W okolicach Lizbony zima jest łagodna, ale nieprzewidywalna – na przemian występują dni słoneczne i deszczowe. W centrum i na północy zimy bywają deszczowe i chłodne, ale nie mroźne. Okresy deszczu są przerywane roz pogodzeniami. W górach jest zdecydowanie zimniej. Pokrywa śnieżna utrzymuje się od listopada do lutego w Serra da Estrela oraz w pasmach górskich na północy i wschodzie. Zima trwa krótko – od listopada/grudnia do lutego/marca, ze średnią temperaturą 12 °C. W całym kraju zaczyna być cieplej w maju i czerwcu, a wysoka temperatura utrzymuje się do września. Z wyjątkiem Algarve noce bywają chłodne nawet w lecie, zwłaszcza na wybrzeżu Cascais i Estorilu niedaleko Lizbony. Na wybrzeżu zachodnim woda w Atlantyku jest przeważnie chłodna (22 °C) do lipca. Na południu ogrzewa się wcześniej. W lecie w całym kraju panują upały. Na północy bywa tak samo gorąco, jak na pozostałym obszarze, ale występuje większe prawdopodobieństwo deszczu. Na niektórych terenach w głębi lądu spiekota staje się trudna do wytrzymania – w Alentejo i górnym Douro słupek rtęci często utrzymuje się przez dłuższy czas na poziomie 40 °C. Algarve latem jest umiarkowanie gorące (31 °C), dzięki chłodnym wiatrom zachodnim. Ilość opadów na północy jest większa niż na południu co wiąże się nie tylko z samą rzeźbą terenu, ale i z większym wpływem mas powietrza polarnomorskiego docierającą zwłaszcza zimą z północnego Atlantyku. Opady roczne wynoszą 914 mm, ale

w górach są wyższe i dochodzą do 1500 mm. Na południu jest bardziej suchą, ale wartości opadowe i tak są dość duże. **Średnia roczna opadowa wynosi tam 500 mm.** Opady na południu kraju występują głównie okresie zimowym, często pod postacią silnych ulew. Opady występują wyłącznie pod postacią deszczu. Zdarzają się jednak anomalie termiczne i opady śniegu występują nawet w nisko położonej Lizbonie. Średnia wilgotność jest duża i wynosi od 60% latem do 80% zimą.

Wody: Portugalia w całości leży w zlewisku Oceanu Atlantyckiego. Sieć rzeczna kraju jest dobrze rozwinięta, a większość rzek (poza tymi płynącymi na południu kraju) jest zasobna w wodę. Większość rzek płynie ze wschodu na zachód, a wyjątek stanowią dopływy płynące dolinami górskimi jak np. Tâmega czy Tago, które płyną z kierunków północnych i uchodzą do Duero. Duże rzeki Półwyspu Iberyjskiego płyną w dolnym biegu przez terytorium Portugalii i uchodzą szerokimi estuariami.

W dolnym biegu większe rzeki są żeglowne. Głównymi rzekami Portugalii są: na północy Miño (portugalskie Minho, graniczna z Hiszpanią) oraz Duero (portugalskie Douro, długość w granicach Portugalii 322 km), w środkowej części Tag (202 km), na południu Gwadiana (częściowo graniczna z Hiszpanią, uchodzi do Zat. Kadyksu); w całości na obszarze Portugalii: Mondego (220 km), Sorraia, Sado, Mira.

Gleby: Na północy kraju występują głównie gleby brunatne powstałe pod lasami liściastymi, gleby te występują także w środkowej części kraju. Obszary górskie pokryte są glebami kamienistymi. Na południu kraju występują gleby cypryjskie oraz terra-rosa, które są śródziemnomorskimi glebami brunatnymi. Doliny rzek wypełniają żyzne mady.

Flora: Naturalne zbiorowiska roślinne tworzą lasy, które zajmują 41% powierzchni kraju. Lasy najlepiej są zachowane w górach na północy kraju. Przeważa tam roślinność typu atlantyckiego z dużym udziałem lasów dębowych, poza dębami rosną buki i sosny. W niższych partiach gór rosną także gaje oliwne. Na południu kraju roślinność jest typowa dla obszarów klimatu śródziemnomorskiego. Z formacji leśnych przeważają dęby (głównie ostrolistne), gdzie rośnie odporny na suszę dąb korkowy. Ponadto występują duże plantacje eukaliptusa. Region Algarve słynie z gajów chleba świętojańskiego, drzew migdałowych i figowych. Na południu kraju duży udział ma roślinność twardolistna – makia, które zajęła miejsce wyciętych lasów. Na wybrzeżu rosną sosny nadmorskie.

Rolnictwo Portugalii. Użytki rolne zajmują 45% pow. kraju (2000), w tym grunty orne i sady — 31% pow.; w północnej części Portugalii przeważają małe, kilkuhektarowe gospodarstwa rolne, w południowej — duże, kilkusethektarowe; rozwinięte sadownictwo; w dolinach rzek i na Maderze uprawa winorośli, na

południu kraju — oliwek, cytrusów, figowców i migdałowców, na wyspach także — ananasów i bananów; ze zbóż uprawia się pszenicę, kukurydzę oraz ryż w dolinie Tagu i Gwadiany, ponadto ziemniaki i warzywa, zwłaszcza pomidory. Zbiór kory dębu korkowego. Hodowla słabo rozwinięta; w górach ekstensywna hodowla owiec (5,5 mln sztuk, 2002), na pozostałym obszarze trzody chlewnej i bydła. Dużą rolę odgrywa rybołówstwo, gł. przybrzeżne połowy sardynek i tuńczyków; liczne porty rybackie, największe: Setúbal, Figueira de Foz, Aveiro, Porto de Leixões.

W Portugalii WPR od 2007 roku zainwestowała ponad 8,3 mld EUR w sektor rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Duża pula pieniędzy poświęcona była wspieraniu organizacji producentów rolnych. Jak się jednak okazuje, obawa przed łączeniem się w grupy dotyczy nie tylko naszych rolników. Również Portugalczycy mimo możliwości uzyskania dużego wsparcia finansowego niechętnie się jednoczą w grupy producentów rolnych.

Brak zainteresowania rolnictwem wśród młodych rolników to jeden z poważniejszych problemów portugalskiego rolnictwa. Statystyki pokazują, że jest z tym dużo gorzej niż w Polsce. W Portugalii blisko połowa rolników jest powyżej 64 roku życia, około 40 proc. jest pomiędzy 45 a 65, nie całe 10 proc jest pomiędzy 35 a 45, a tylko nie całe 3 proc. mniej niż 35.

Susza w Portugalii.

Na przełomie września i października na 81 proc. terytorium kraju panowała "susza ostra", na 7,4 proc. "susza ekstremalna", a na 10,7 proc. "susza umiarkowana". "Jedynie na 0,8 proc. terytorium Portugalii utrzymywała się susza określana jako słaba" - ujawnił IPMA.

Portugalscy meteorolodzy wskazują, że wraz z utrzymującymi się od początku października wysokimi temperaturami powietrza niemal na całym terytorium Portugalii spodziewane jest dalsze nasilenie się suszy. Przewidują też, że co najmniej do niedzieli potrwać upały - na północy do 32 st. C w dzień, a na południu - do 36 stopni.

Szacuje się, że na przełomie września i października średni poziom wody w rzekach i tamach wodnych w Portugalii wynosił niespełna 20 proc.

W lipcu br. Krajowy Urząd ds. Informacji o Zasobach Wodnych (SNIRH) w Lizbonie poinformował, że znikome w tym roku opady deszczu w Portugalii doprowadziły do najniższego od 27 lat poziomu wody w zbiornikach wodnych w tym kraju. Najgorsza sytuacja panuje na rzece Sado, w rolniczym regionie Alentejo.

Według rolników susza nie tylko przyczyniła się do licznych w tym roku pożarów, które objęły też tereny rolne, ale też wymusiła ograniczenie powierzchni upraw.

"Niski poziom opadów i wody w rzekach oraz na tamach zapewne będzie mieć wpływ na podwyżkę cen produktów rolnych. Naturalnej paszy jest mniej niż zazwyczaj, a wielu rolników przyznaje, że z powodu braku wody musiało ograniczyć obszar upraw" - powiedział PAP Antonio Lalanda, przedsiębiorca rolny z dystryktu Castelo Branco we wschodniej Portugalii.

Susza może negatywnie wpłynąć także na dostawy energii elektrycznej, gdyż ok. 25 proc. zużywanej w Portugalii elektryczności produkowane jest na tamach rzecznych.

Według oceny IPMA do niskiego poziomu wód w kraju przyczyniły się w tym roku szczególnie dwa miesiące: kwiecień i czerwiec. "Pierwszy był najcieplejszym i najbardziej suchym miesiącem w ciągu ostatnich 86 lat, drugi zaś był niezwykle gorący" - poinformowała rządowa instytucja. Tegoroczny wrzesień określono z kolei jako "miesiąc o ekstremalnych temperaturach".

We wrześniu rząd Antonia Costy uruchomił program pomocy rolnikom, którzy z powodu braku wody musieli ograniczyć uprawy. Najwięcej gospodarstw nim objętych znajduje się w trzech wschodnich dystryktach kraju: Portalegre, Beja i Evora.

2. Opis organizacji Federacja Rolników Portugalskich (CAP)

Konfederacja portugalskich rolników (CAP) została założona 24 listopada 1975 r. i powstała ze spontanicznego ruchu portugalskich rolników.

Konfederacja Rolników Portugalskich jest społeczno-zawodową organizacją rolniczą, która skupia około 250 organizacji z całego kraju, które są podzielone na federacje, winiarnie, stowarzyszenia regionalne, odpowiadające głównym obszarom rolnym Portugalii, Stowarzyszenia wyspecjalizowane przez sektor techniczny i spółdzielnie. Wraz ze wszystkimi podmiotami stowarzyszonymi utrzymuje stałe kontakty w formie spotkań regionalnych, krajowych lub plenarnych, wsłuchując się w problemy i potrzeby krajowego rolnictwa i kierując je do analizy technicznej, specjalistycznych badań lub strategii, które należy przyjąć.

Obrona interesów portugalskiego rolnictwa w kraju i za granicą, zawsze zabezpieczając ekonomiczny element działalności, to cele Konfederacji Rolników Portugalii w obronie godnego i wysokiej jakości życia dla wszystkich rolników, którzy chcą kontynuować swoją działalność.

Konfederacja działa w celu ostrzeżenia i zaangażowania rządu w realizację niezbędnej infrastruktury, broniąc polityki rolnej, która respektuje, integrację Portugalii w Unii Europejskiej oraz zdrowe i prawidłowe uczestnictwo w jednolitym rynku.

W ciągu ostatnich piętnastu lat Konfederacja była zaangażowana w reprezentowanie Portugalii w Komisji Europejskiej w Brukseli, gdzie ustanowiła stałą delegację i udział we wszystkich Komitetach Rolniczych i Radzie Gospodarczej i Społecznej.

Konfederacja Portugalskich Rolników (CAP) zdawała sobie sprawę, że obowiązki te można osiągnąć jedynie na równych prawach z innymi państwami członkowskimi gdyby był w stanie zagwarantować utworzenie silnego działu technicznego oraz udział i zaangażowanie ekspertów w gospodarce rolnej.

Jako przedstawiciel rolniczych stowarzyszeń społeczno-zawodowych, Konfederacja ma uznanie różnych rządów Portugalii od dwudziestu lat. Statut Partnera Społecznego w Radzie Gospodarczej i Społecznej - Stały Komitet ds. Zgody Społecznej, własne organy debaty i analizy między Rządem, Związkami Zawodowymi i Pracodawcami w trakcie podejmowania najważniejszych decyzji w polityce gospodarczej i społecznej.

W szczeblu międzynarodowym Konfederacja jest reprezentowana w Komitecie COPA (Komitet Organizacji Patronów Rolniczych), GEOPA (Grupa Pracodawców Rolniczych Profesjonalnych Organizacji Zawodowych), USSE (Stowarzyszenie Lasów Europy Południowej), CEPF (Europejska Konfederacja Właścicieli Lasów), FIPA (Międzynarodowa Federacja Producentów Rolnych),

EKES (Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny) i Komisję Europejską za pośrednictwem jej grup doradczych ds. rolnictwa Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa oraz Komitety Doradcze ds. Polityki Społecznej i Kształcenia Zawodowego Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Stosunków Przemysłowych.

Siedziba portugalskiej konfederacji rolniczej znajduje się w Lizbonie, ale jej regionalne i wyspecjalizowane filie, a także wiejskie centra informacji, gwarantują decentralizację i rozpowszechnianie usług, zarówno na kontynencie, jak i na archipelagach Madery i Azorów.

Wewnętrzna struktura WPR opiera się na decyzjach Zgromadzenia Ogólnego wybierających dziesięcioosobową Radę Dyrektorów i siedmioosobowego Zarządu. Konfederacja rolników z Portugalii publikuje także czasopismo poświęcone tematyce polityki rolnej, gospodarki rolnej i realiów technicznych pod tytułem Revista do Agricultor.

3. Opis wizytowanych miejsc

a) **Zapora Alqueva** – zapora wodna na Gwadianie w Portugalii, w dystryktach Évora i Beja. Swoją nazwę bierze od pobliskiej miejscowości Alqueva.

Wygląd zapory Alqueva

Sztuczny zbiornik wodny utworzony po otwarciu tamy ma największą powierzchnię w Unii Europejskiej (według niektórych źródeł w całej Europie) – ok. 250 km² (uzyskana po całkowitym napełnieniu w 2010). Pojemność zalewu wynosi 4 150 000 000 m³, wysokość tamy – 95 metrów, długość – 458 m, szerokość – 7 m. Pierwsze plany powstania zbiornika wodnego dla suchego regionu Alentejo powstawały za rządów António de Oliveiry Salazara i po rewolucji goździków, ale doszły do skutku dopiero za rządów Cavaco Silvy. Budowę tamy rozpoczęto w 1995 roku, a zakończono w 2002 dzięki wsparciu UE. Jej powstanie

więzało się z ewakuacją wielu miejscowości (głównie wiejskich) oraz ochroną dziedzictwa kulturowego (m.in. grobów). Spiętrzona woda wykorzystywana jest przez elektrownię wodną (pierwszą jej część oddano do użytku w 2004, drugą, szczytowo-pompową – w 2013) o mocy 518,4 MW, napędzaną 4 turbinami Francisa. Powstała także mniejsza elektrownia w odległości 23 kilometrów od tamy, gdzie zlokalizowane jest też mniejszy zbiornik, połączony z większym.

Okolice jeziora są atrakcyjne dla uprawy rolnictwa ze względu na dobre nawodnienie. Obecnie władze kraju prowadzą rozmowy z inwestorami z Chin, Japonii i Kataru o współpracy w zakresie wykorzystania okolicznych upraw.

Region Alqueva zawiera jeden z największych, jeśli nie największy, potencjał rolniczy w Portugalii.

Zaczynając od prawie dziewiczej pozycji w zakresie nawadnianego rolnictwa, rozwój generowany przez Alqueva zapewnia Alentejo silny wzrost, który będzie miał średnio- i długoterminowy wpływ na produkt krajowy brutto, przynosząc regionowi wyjątkowe możliwości w rolniczych szeregach i agrobiznesu, powiększonego o wielkość Projektu, 120 tysięcy hektarów. Przestrzeń, jakość ziemi i klimat stanowią decydujący wkład.

W tym regionie południowej Portugalii, charakteryzującym się klimatem śródziemnomorskim, średnia roczna temperatura wynosi 17°C i rejestruje średnią roczną 3000 godzin słonecznych. Jeśli chodzi o opady,

średnia jest 572 mm rocznie, z nieregularną dystrybucją przez cały rok. Złe roczne opady i nieprawidłowości są rekompensowane przez gwarancję wodną Alqueva.

b) EDIA – Spółka Rozwoju i Infrastruktury Alqueva, S.A., utworzona w 1995 r., Jest publiczną spółką akcyjną wyłącznie kapitałów publicznych i należy do sektora biznesowego państwa. Jego misją jest projektowanie, wykonywanie, budowanie i eksploatacja przedsiębiorstwa wielofunkcyjnego Alqueva (EFMA), przyczynianie się do promowania rozwoju gospodarczego i społecznego obszaru interwencji które odpowiadają 20 gminom w dzielnicach Beja, Évora, Portalegre i Setúbal. Z siedzibą w Beja, centrum regionu beneficjenta EDIA ma strategiczną orientację opartą na priorytetowych osiach eksploatacji ośrodka na bazie zasobu "Woda" oraz w zwiększaniu produkcji i opłacalności inwestycji w stworzoną infrastrukturę, mając na celu powodzenie projektu.

c) Associação de Regantes e Beneficiários de Idanha a Nova: ARBI – Stowarzyszenie Irygantów i Beneficjentów Idanha a Nova, znajduje się w dystrykcie Castelo Branco, w hrabstwach Idanha-a-Nova i Castelo Branco i obejmuje gminy Idanha-a-Nova, Ladoeiro, Zebreira i Malpica do Tejo. Obszar objęty „pomocą” wahał się od optymistycznej prognozy 20 000 hektarów w pierwszym oszacowaniu do 6 740 hektarów w najbardziej rozważnym podejściu do innego projektu. W efekcie uzyskał on powierzchnię 817,9 ha, z czego 80% należy do klas I, II, III i IV arty Nawadniania Hydroelektrowni

Idanha-a-Nova. Pozostałe 20% klasyfikuje się w klasach V, VI i VII, które reprezentują gleby ogólnie mniej dostosowane do nawadniania. Prace nawadniające zostały były podzielone na dwa etapy: 1. od 1935 do 1942 r. a 2. od 1944 do 1950 r. Jest to eksploatacja hydrotechniczna, której wyznaczenie i zaprojektowanie infrastruktury przywodzenia a dystrybucja wody została zaprojektowana w taki sposób, że system irygacyjny działał grawitacyjnie tylko za pomocą pompowania w celu zapewnienia podniesienia wody do dwóch bloków nawadniających o wyższych wymiarach, bloki Aravil i Ladoeiro, po których podlewanie w tych miejscach odbywa się również grawitacyjnie. Woda do irygacji pochodzi z Albufeiry z Idanha-a-Nova, utworzonej z tamy Marechal Carmona na rzece Ponsul, należącej do zlewni Tagu. Instalacja hydroelektryczna zainstalowana na wylocie zbiornika umożliwia turbinowanie strumieni nawadniających i nadwyżek zimowych. W pierwszym systemie kanałów znajdują się przednie odciągi typu "kaczy dziób" oraz śluzy znajdujące się powyżej poziomu, by ustabilizować poziom planu wodnego na odcinku bezpośrednio przed prądem, zapewnienie odpowiednich warunków hydraulicznych dla właściwego funkcjonowania urządzeń sterujących przepływem, które wyposażają zainstalowane w nich wyloty wody.

Prace konserwacyjne i konserwacyjne wykonywane są przez pracowników Stowarzyszenia w okresie jesienno-zimowym , W tym czasie uszkodzone elementy są naprawiane, kanały oczyszczane są

poprzez usunięcie szlamów zioła i błoto z jego wnętrza, a także przejścia się wzdłuż nich, skąd należy wyciąć trawę i chwasty, które tam wyrosły. Przepusty, moduły i odpady są malowane, a wszystkie mechaniczne i elektryczne elementy Stacji są przeglądane.

- d) Gospodarstwo rolne – mieszczące się w dystrykcie Castelo Branco. W gospodarstwie tym utrzymywane są krowy mleczne, a samo gospodarstwo korzysta z systemu irygacji oraz nawodnień.

- e) Gospodarstwo Sociedade Agricola Quinta Lagoalva Cima Sa- Towarzystwo Rolnicze Quinta Lagoalva Cima S.A. - Quinta da Lagoalva ma długą tradycję w produkcji rolnej, w szczególności w zbożu, grochu, jęczmieniu, lucernie, a także w obszarze hodowli bydła, owiec, kóz i koni Lusitano. W obszarze leśnym Quinta da Lagoalva produkuje również drzewa dębu korkowego, sosny i drzewa eukaliptusowe. Skupiając się na innowacji i maksymalizacji zasobów, takich jak wykorzystanie czopów, wiodący sprzęt technologiczny i stały monitoring gleby, Quinta da Lagoalva osiąga pełną skuteczność w całym procesie produkcyjnym. Lagoalva Investimentos Agrícolas oferuje od 1997 r. Wyspecjalizowane usługi doradcze. Dzięki "know-how" nabytemu dzięki doświadczeniu w tym sektorze, firma zapewnia odpowiednią pomoc techniczną dla każdego projektu rolniczego, a jedną z

jego mocnych stron jest współpraca z właścicielami spoza gospodarstwa. Długa tradycja Quinta da Lagoalva jako producenta wina została pokazana w 1888 roku na portugalskiej wystawie przemysłowej, gdzie była obecna z 600 beczkami wina. 45 ha winnic Quinta da Lagoalva jest sadzonych w najlepszych miejscach regionu Tejo. Odmiany winorośli to kombinacja najlepszych portugalskich i międzynarodowych, takich jak Sauvignon Blanc, Alvarinho, Arinto, Fernão Pires, Verdelho, Chardonnay; i Reds: Touriga Nacional, Alfrocheiro, Tinta-Roriz, Cabernet Sauvignon, Shyrah, Tannat i Castelão. Winnice korzystają z nowoczesnego systemu wiodącego, inspirowanego najlepszymi australijskimi winnicami.

- f) Gospodarstwo rolne – zajmujące się uprawą zbóż oraz utrzymaniem bydła mięsnego. Gospodarstwo znajduje się w dystrykcie Beja, a sam właściciel jest Prezesem Stowarzyszenia Rolników Dolnego Alentejo, należącego do Konfederacji Rolników Portugalskich. Pan Francisco Palma posiada 300 ha gospodarstwo i prowadzi dwie produkcje: jedna z nich poświęcona jest badaniu, a druga produkcji zbóż.

**Operacja realizowana w ramach Planu działania
Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.**

**Odwiedź portal KSOW - www.ksow.pl
Zostań Partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich**